

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Історичний факультет

(повне найменування інституту/факультету)

Кафедра стародавнього світу та середніх віків

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

спеціаліста

(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему: «Утворення держави Александра Македонського»

«Formation of the state Alexander the Great»

Виконала: студентка заочної форми навчання
напряму підготовки 7.02030201 Історія
Кваша Анастасія Анатоліївна

Керівник к. і. н., доц. Радзиховська О. О.

Рецензент д. і. н., проф. Сминтина О. В.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№ 11 від 29 квітня 2016 р.

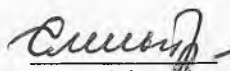
Захищено на засіданні ДЕК № 2
протокол № 1 від 23.04 2016 р.
Оцінка добре / В 187
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

(підпис)

Мензено І.В.
(прізвище, ініціали)

Голова ДЕК

(підпис)

Сминтина О.В.
(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Військово – політичні чинники формування держави Александра Македонського.....	14
1.1. Збройна конфронтація з військом Дарія.....	16
1.2. Народний опір греко – македонським завойовником.....	30
Розділ 2. Процес державотворення нової імперії на Сході.....	42
2.1. Александр в ролі східного монарха: пошук соціальної опори та формування державних інституцій.....	42
2.2. Проблема еллінсько – македонської опозиції політики Александра Македонського.....	59
Висновки.....	68
Список джерел та літератури.....	72

ВСТУП

Наш учбовий твір присвячений такій важливій проблемі античної історії як утворення в IVст. до н. е. держави Александра Македонського, великого полководця і політика вказаної доби. Його коротке володарювання ознаменувало початок дуже важливого періоду в історії ойкумени – епохи еллінізму як нового феномену політики, державотворення, культурного та релігійного життя Євразії. Нікому до нього не вдавалося об'єднати під своєю владою настільки величезні території, поєднати Схід і Захід в одній великій державі, нехай і на короткий час. Незважаючи на швидкий розпад, це політичне утворення залишило незгладимий слід як у загальній історії, так і в історії кожної країни, що входила до її складу або зону впливу. Немає сумнівів, що Александр Великий був великою особистістю в повному розумінні цього слова. Харизматичний військовий лідер, жорсткий і розважливий політик він був і найяскравішим носієм ідеологічних стереотипів свого часу.

Політика та військова діяльність Александра описується та аналізується на сторінках тисяч монографій, статей та художніх творів. Інтерес до цього історичного періоду ніколи гасне, тому що він є одним із значущих в житті народів античності. Його ім'я в історіографії частіше всього було пов'язане з хоробрістю та військовими успіхами, з розумінням добра та великодушності. З давніх часів багато поколінь людей виховувались на оповідях про Александра. Захід традиційно бачив в ньому того, хто доніс еллінську культуру до далеких околиць Сходу.

Актуальність теми визначається інтересом в сучасній науці та суспільстві до ролі особистості в історичному процесі, і, зокрема процесі державотворення.

Спадщина Александра Македонського існує до цього часу. На Заході та на Сході до сих пір ведуться дискусії щодо його політики. В зв'язку з завоюванням Александра Македонського виникає питання як підходити до

культурної спадщини еллінізму. Певним недоліком багатьох творів про Александра є те, що їх автори недостатньо повно показують Александра як державного діяча на тлі дії різних соціальних чинників виникнення його держави.

В цьому сенсі слід пам'ятати, що виникнення такої унікальної євразійської етнополітичної спільноти, якою стала держава Александра, було пов'язано з глибокими причинами соціально – економічного, соціально – політичного та соціально – культурного характеру, розвитком більш широких та тісних зв'язків між Балканським регіоном доби античності та країнами тодішнього Близького Сходу.

Мета дипломної роботи полягає у комплексному розгляді військово – політичних та соціальних факторів, які обумовили успішність ходу завоювання території на Сході; особливості східної політики Александра; причини виникнення різних форм опозиції стосовно неї; соціальний сенс та характерні риси формування інститутів та інституцій нової держави.

У зв'язку з поставленою метою у дипломній роботі вирішуються наступні завдання:

- встановити об'єктивні історичні причини та наслідки військово – політичних чинників Східного походу;
- розглянути основні напрямки та особливості політики Александра Македонського на Близькому Сході в сфері економіки, культури, релігії;
- дослідити особливості спротиву народів Сходу греко – македонським завоюванням;
- проаналізувати особливості формування інститутів та інституцій держави Александра Македонського.

Об'єктом дипломної роботи є соціально – політична історія держави Александра Македонського від початку його завоювань до смерті полководця.

Предметом дослідження є основні напрямки політики та особливості державотворення Александра Македонського.

Хронологічні межі дипломної роботи охоплюють період з 334 р. до н. е. – початку східної політики Александра Македонського до 323р. до н. е. – смерті великого полководця.

Територіальні межі охоплюють імперію Александра Македонського, що включала в себе Македонію, більшу частину полісів Балканської і острівної Греції, Перську державу, частину Північно-Західної Індії, Єгипту.

У ході дослідження теми було використано порівняльно – історичний метод, зіставляючи східну політику Александра з східною політикою попередніх правителів. Також використовувала історико – генетичний метод – прослідкувала еволюцію поглядів Александра на східну політику.

Для написання дипломної роботи була використана **джерельна база**. Збереглися п'ять основних античних творів про Александра, які були написані Плутархом, Арріаном, Курцієм Руфом, Юстином і Діодором. Найбільш ранньою з них являється праця Діодора Сицилійського[3] (I ст. до н.е.) «Історична бібліотека» в 40 книгах. XVII книгу він цілком присвячує походам Александра Македонського, історія якої тут вперше отримує більш – менш зв'язний виклад. Переважно автора займає військова історія. Питання економічного порядку вирішуються попутно. Цікаві вказівки автора на невдоволення, викликане македонським завойовником з боку підкорених ним народів Сходу. Нажаль, втрачені 15 розділів XVII книги (з 19 по 34) не дають можливості в'яснити позицію автора щодо організованого протистояння, наданого македонським військам жителями Середньої Азії. Але героїчна оборона захисників малоазійських міст, непідступного Тіра, боротьба хоробрих мешканців Індії описана Діодором досить докладно.

В кінці I ст. до н. е. – початку I ст. н. е. написав свою працю Помпей Трог, яка дійшла до нас у витягах Юстина [6], котрий жив у II – III ст. н. е. Він виклав свої свідчення про македонські завоювання без сурової хронологічної послідовності окремих подій. Розповідаючи про підготовку

македонських військ до походу, висадку їх на малоазійському березі, військові зіткнення з персами, переговори з Дарієм, автор не дає нічого нового в порівнянні з тим, що ми знаємо від Діодора, Плутарха, та інших авторів. По всій імовірності, вони користувались одним основоположним джерелом і лише в окремих деталях відхилялись від нього. Цим основним джерелом був Клітарх.

У витягах Юстина ми знаходимо негативну характеристику Александра. Це витікає з тієї загальної історичної концепції, яку притримувався Помпей Трог. Автор виставляє на перше місце гордовитість македонського полководця, його підступність. Він повністю відноситься негативно до політики Александра Македонського.

Повна біографія Александра написана Плутархом (I – II ст. н. е.) [5]. Сам автор в своїй передмові помічає, що він пише не історію, а біографію, тому йому важливіше охарактеризувати вчинки Александра, намалювати його портрет, ніж викладати перемоги та битви. В своїй праці автор описує підготовку македонських військ до східного походу, перехід ними через Геллеспонт та першу зустріч з ворогом біля річки Гранік а також іншим великим битвам. Плутарх приділяє увагу виникненню та розвитку опозиційних поглядів в македонській армії. Ці свідчення Плутарха важливі для пояснення тієї ролі, якою грали інтереси Македонії в великих планах панування Александра.

Загальна оцінка Александра Плутархом безумовно позитивна, більш того, Александр відверто ідеалізується. Плутарх малює багато в чому привабливий образ, наділяючи Александра безліччю чеснот: він сміливий, турботливий до друзів, великодушний з переможеними ворогами, щедрий, благородний, в боротьбі, здобуваючи перемогу в чесному бою, а не хитрістю. Найбільший вплив на формування Александра надав Арістотель, зародив в ньому пристрасть до філософії; Александр схильний до вивчення наук, любить читати і не розлучається з «Іліадою» Гомера, зберігаючи її

разом з кинджалом під подушкою. Александр честолюбний, з раннього дитинства він прагнув не насолоди та багатства, а доблесті та слави.

Труднощі, пов'язані з підкоренням Середньої Азії, повстання середньоазіатських племен проти завойовника зовсім не висвітлені в Плутарха. Невдалий індійський похід пояснюється автором виключно важкими умовами, в яких знаходились македонці.

Плутарх приділяє увагу виникненню та розвитку опозиційних поглядів в македонській армії, пояснюючи наявність їх глибоким незадоволенням македонців політикою державотворення їхнього царя. Ці свідчення Плутарха важливі для з'ясування тієї ролі, яку грали інтереси Македонії в великих планах світового панування Александра.

Більш послідовний виклад епохи Александра ми знаходимо в історичних працях Арріана [1], (I – II ст. н. е.), автору «Походу Александра». Ця праця вважається найкращою військово – політичною історією походу греків та македонців на Схід. В своїй праці Арріан описує македонського царя, як чесного, безстрашного, справедливого полководця, який має вигляд ідеалу воїна римської епохи. Він ідеалізує свого героя, акцентуючи навколо нього основну увагу, старається висунути фігуру Александра на перший план. Історик завжди знаходить виправдання непристойним вчинкам царя, звинувачуючи в них обставини або гнів богів.

Закінчуючи свій труд, Арріан сам визнає те, що був прихильником Александра, його вчинків та безсмертних подвигів. Тому немає нічого дивного в тому, що багато в його викладі упередженого, надуманого, суб'єктивного, дослідження Арріана не позбавлене також перебільшень.

Також Арріан відомий своєю працею «Індіка» [2], яка представляє собою завершальний етап вивчення походу Александра. Основна ціль цього твору – познайомити з відважним морським воєначальником Неархом, одним із сподвижників Александра.

За своєю побудовою, критичному відношенню до джерел вона стоїть набагато вище ранніх творів Арріана та свідчить про наукову зрілість автора.

В I ст. н. е. з'являється більш – менш систематичний виклад походів Александра у Квінта Курція Руфа [4]. Його праця складає великий матеріал, що стосується, особливо перебуванню македонських військ в Середній Азії. Проте, цей матеріал не вільний від неправдивих описів, а також від ряду помилок: хронологічних, історичних, топографічних. Курцій намагався написати не стільки історичний, скільки цікавий твір, для чого часто жертвував об'єктивністю. Драматизм повісті, різні сенсаційні анекдоти перевищують над критичним осмисленням подій.

Основними джерелами Курція Руфа були Клітарх та Мегасфен. Але, напевно, вони були не єдиними. Автор використовував також мемуари Птолемея Лага та інших сподвижників Александра. Проте часом, коли наведені факти не підтверджуються даними інших джерел, не видається можливим встановити їх авторів. Це тим більш помітно, що Курцій використовував оповіді невідомого нам автора, опозиційно налаштованого проти діяльності Александра на Сході.

Спираючись більше всього на труди Клітарха, а також на основі філософії стоїків, Курцій розвінчує Александра. В його інтерпретації Александр Македонський не стільки герой, творець світової імперії, скільки загарбник, улюбленець долі. Особиста мужність, відвага, великодушність, простота спілкування з солдатами вживаються в ньому з підозрілістю, жорстокістю, мстивістю та непомірним честолюбством.

Під час написання даної роботи була використана **історіографія**. Серед радянських авторів, перш за все, слід відмітити С. А. Жебельова «Александр Македонський» [16]. В своїй праці автор наслідує традиційний виклад діяльності Александра, звертаючи увагу не тільки на віхи його біографії, але й на історичне значення завоювань, особливо відзначаючи, що монархія Александра була єдиною світовою монархією.

Докладний виклад подій епохи Александра Македонського з історичної точки зору подає С. І. Ковальов. Використовуючи різні античні джерела, в своїй праці «Александр Македонський» [17] докладно розглядає питання,

пов'язані з опозицією в оточенні Александра Македонського і розвиток його влади. В праці автора висвітлюються події з об'єднання Нижньої та Верхньої Македонії за часів Філіппа II до смерті Александра Македонського. С. І. Ковальов дає досить докладний виклад подій, хоча деякі деталі з джерел в його оповіданні відсутні. Так, наприклад, не в повному обсязі він показує облогу Александром міста Тір. При цьому, вибудовуючи причино – наслідкові ланцюжки, вчений показує цілісну картину основних фактів, систематизує життєпис царя.

Більш докладне вивчення проблематики формування структури опозиції та основних причин невдоволення політикою Александра можна знайти в окремих статтях вченого.

Перша з них стаття «Переговори Дарія з Александром і македонська опозиція» [21]. На думку вченого, опозиція найчастіше пов'язується з ім'ям Парменіона, відносини якого з Александром протягом східного походу докладно викладені в даній роботі дослідника. С. І. Ковальов приходить до висновку, що причиною переходу Парменіона в опозицію є неприйняття ним політики Александра, спрямованої вглиб Азії, не даючи можливості процвітанню Македонії.

У 1948 році публікується друга робота, присвячена змові «пажів» і носить відповідну назву [19]. В даній статті С. І. Ковальов аналізує ситуацію, що виникла після спроби введення «проскінези» - особливого перського звичаю надання поваги царю шляхом земного поклону. Невдала змова молодих приближених Александра викликає ряд питань, пов'язаних з його можливими причинами, а також причетністю до цього справи Калісфена. Аналізуючи суперечливі свідчення джерел, вчений приходить до висновку, що Калісфен, мабуть, був лише ідейним натхненником незрілої групи молоді. Знову ж звертаючись до питання про можливі причини того, як Калісфен виявився в опозиції, вчений зараховує того до суто грецької опозиції, яка при цьому висловлювала протидію орієнтальній політиці Александра в ім'я елліністичної програми підкорення Сходу.

У 1949 році в світ виходять відразу дві статті С. І. Ковальова: «Александр і Кліт» [18] та «Монархія Александра Македонського» [20].

В першій роботі радянський вчений намагається довести думку про те, що особистий момент в конфлікті Кліта та Александра не був основним, а все – таки основна причина крилася в невідповідності політичних поглядів: невдоволенні просування на Схід, внутрішньою політикою Александра.

В другій статті С. І. Ковальов виділяє різні течії в Македонському суспільстві: 1) стару знать, ворожу Філіппу та Александру; 2) нову знать філіпповської формації, яка спочатку підтримувала Александра, а потім стала йому ворожою; 3) основну частину заможного та середнього македонського селянства, яка також в кінці його зрадила; 4) блок соціальних угруповань, беззастережно підтримуючих царя. Так, вчений підкреслює неоднорідність та швидку зміну сил, яким Александр Македонський в різні періоди життя надавав довіру.

Однією з найбільш ґрунтовних робіт по даній темі і донині вважається праця А. С. Шофмана «Східна політика Александра Македонського» [34]. В ній автор узагальнив свій дослідницький досвід в області політики Александра Македонського по відношенню до завойованого Сходу. Праця присвячена розробці цікавої теми про шляхи та можливості створення світової держави в межах жилого світу, розглядається одна проблема східної політики з цілим рядом її аспектів.

Високої оцінки заслуговує монографічна робота академіка Б. Г. Гафурова і грецького історика Д. Цибуکیدіса «Александр Македонський та Схід» [12]. Дана монографія присвячена вузловим проблемам раннього еллінізму, котрі хронологічно збігаються з роками життя та діяльності Александра Македонського. Висвітлюються причини соціально – економічного характеру, які штовхнули греків і македонців на завоювання Сходу, докладно простежено всі етапи східного походу. Потрібно зазначити, що ця праця найбільш повно увібрала в себе всі відомості і дослідження історичної науки свого часу. В монографії дуже вдало представлена

містобудівельна діяльність Александра. Автори чітко підкреслюють, що не настільки важливо, скільки міст заснував Александр на Сході. Важливішим є те, що похід греків та македонців дав значний імпульс розвитку рабства, торгівлі, обміну, міському життю, зближенню народів.

В основу своєї монографії автори доклали хронологічний принцип, виходячи з думки, що подібний спосіб подачі матеріалу дозволить розглянути весь комплекс проблем, пов'язаних з походом греків та македонців на Схід, і разом з тим прослідкувати еволюцію планів Александра Македонського від завоювання Малої Азії до ідеї створення світової держави в межах своєї ойкумени. Авторам дійсно вдалося в такому ракурсі розглянути найважливіші проблеми епохи.

Так само слід відзначити дослідження І. Ш. Шифмана «Александр Македонський» [33], який вважає, що похід Александра зробив можливою грецьку колонізацію Сходу, створив умови для інтенсивної культурної взаємодії греків і народів Сходу, на основі якого склалася нова елліністична, що стала згодом фундаментом двох культур: європейської та близькосхідної арабської.

Книга «Александр Македонський» Ф. Шахермайра [32] є підсумком багатолітніх дослідів австрійського історика, пов'язаних з особистістю та діяльністю македонського царя Александра. Вона охоплює всі періоди життя Александра Македонського, дає уявлення про ту обстановку, яка оточувала Александра з дитячих років, розповідає про історію Македонії, про географічні та соціально – економічні особливості цієї країни.

Класичною працею у вивченні політики Александра є «Історія еллінізму» І. Г. Дройзена [14]. Дана праця відкриває для читача той порівняно пізній період античної історії, про який до цього часу практично мало що знали і в якому бачили лише хаотичне нагромадження війн. Автор вказує на те, що ім'я Александра означає кінець однієї світової епохи та початок нової. Він зумів побачити більш загальне, всесвітньо – історичне значення тієї епохи давньої історії, яку розглядав. Саме він дав цій епосі

визначення еллінізму, під яким при першому приближенні він розумів розповсюдження грецького панування та освідченості серед старих культурних народів Сходу. З точки зору Дройзена, Александр являється зачинателем цього великого історичного процесу, в ході якого народи Сходу прокинулись від вікового сну, Захід пізнав насолоду Сходу, а Схід – мистецтво Заходу.

Французький вчений Фор Поль, наукова діяльність якого була пов'язана, переважно, з вивченням історії Древньої Греції, сам пройшов частину маршруту греко – македонського війська Александра і залишив після себе декілька книг, присвячених періоду життя великого полководця. Однією з відомих праць є «Александр Македонський» [30], яка різко відрізняється від багатьох інших досліджень по даній темі. Автор не притримувався хронологічного порядку, а будував свою оповідь на аналізі особистих якостей Александра, відокремлюючи такі розділи, як, наприклад, «Людина», «Бог чи ангел», «Антигерой» та ін.

В книзі історика Джона Фуллера «Військове мистецтво Александра Великого» [31] на основі багатої спадщини філософів, літераторів та полководців відтворюється історія не маючих аналогів військових кампаній Александра Македонського. Схеми баталій, опис технічного оснащення та озброєння військ країн Стародавнього світу ілюструють тактичні та стратегічні задачі знаменитих полководців Античності. Образно та яскраво автор передає блиск та славу Александра Великого, талановитого полководця та державного діяча IV ст. до. н. е.

Також великий внесок у вивченні політики державотворення Александра Македонського принесли такі науковці, як П. Бріан [10], П. Грін [13] та М. Б. Єлисеєв [15].

Дипломна робота складається з двох розділів, вступу, висновків та списку джерел і літератури. Перший розділ поділений на два підрозділи: у першому підрозділі мова йде про збройну конфронтацію з військом Дарія, а в другому – вивчається народний опір греко – македонським завойовником.

Другий розділ також поділений на два підрозділи, де розглядається Александр в ролі східного монарха : пошук соціальної опори та формування державних інституцій. А також проблема еллінсько – македонської опозиції політики Александра Македонського.

Під час роботи над темою даного дослідження було опрацьовано шість одиниць джерел та тридцять наукових та науково – публіцистичних праць. Загальна кількість робіт у списку тридцять шість одиниць.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проаналізувавши в нашій роботі не тільки саму неординарну особистість великого полководця, який посів дуже почесне місце в світовій історії, а також його військові походи, завоювання і політику управління завойованими державами, ми можемо зробити ряд закономірних висновків.

Особистість македонського завойовника, його блискучі військові успіхи справляли величезне враження і на сучасників і на наступні покоління. У давнину про Александра Македонського розповідали численні легенди, історії, повір'я і навіть прирівнювали його до богів – олімпійців, то бога сонця – Амона, то самого громовержця Зевса. Залежно від свого світогляду і політичних симпатій одні історики прославляли його доблесть і великодушність, інші яскравими фарбами змальовували його як східного деспота, представляли його в образі тирана – поневолювача вільних народів, який умів лише воювати і був нездатний на людські почуття, такі як милосердя і співпереживання.

Александр, безсумнівно, був одним з найвидатніших полководців і державних діячів античності, який можливо випередив свій час. У своїй діяльності він далеко вийшов за межі Македонії. Йому довелося рахуватися зі складними соціальними і міжнародними відносинами, з боротьбою інтересів різних груп азіатського, македонського і грецького населення. Саме ці складні і суперечливі відносини, глибоко йшли своїми коріннями в особливості економічного і політичного розвитку стародавнього світу, визначали собою і характер завоювань Александра, і їх кінцевий результат. В результаті походу виникла нова величезна імперія, до складу якої увійшов не тільки ряд областей на Сході, які вже не раз об'єднувались в рамках однієї держави, але весь басейн Егейського моря і значна частина Балканського півострова. Держава Александра Македонського належала до тих імперій, які не мали єдиної економічної бази і представляли собою тимчасові та неміцні

військові об'єднання. Економічно і культурно високо розвинені грецькі поліси сильно відрізнялися від напівварварської Македонії; Нільська долина з її тисячолітньою культурою і, здавалося, раз назавжди усталеною складною системою управління – від областей Східного Ірану з їх напівкочовими племенами, що жили в умовах ще дуже примітивного побуту; багаті багатолюдні центри Межиріччя – від малонаселених областей Індії. В цьому відношенні нова держава була подібна до царства Ахеменідів, яка також представляла собою конгломерат, що утворився з багатьох неоднорідних частин. Македонське завоювання звелось, головним чином, до захоплення багатих міських центрів, військових опорних пунктів, важливих в стратегічному відношенні доріг.

Створюється величезна держава, якої же не знав стародавній світ, це вимагало нових форм організації управління. Македонський полководець бачив, що з тими силами, які були в його розпорядженні і які йому могли надати Македонія і Греція, керувати величезною державою не можна. Потрібно було створювати нову соціальну опору, ширшу ніж раніше. Створити її без панівної верхівки завойованих країн було неможливо. Прагнення зміцнити свою владу на просторах Сходу, змусити підкорятись їй підвладні народи потребувало від Александра вдатися до допомоги обожнювання своєї персони. Цей захід був викликаний практичними міркуваннями. Він диктувався необхідністю пошуку коштів управління великою державою, створеною із завойованих територій. З цією метою Александр широко сприймав східні звичаї і наблизив до себе азіатів. Разом з впровадженням східних звичаїв він практикував притягнення персів навіть до управління державою. Багаті перси, полководці і управителі окремих сатрапій ставали помічниками Александра і непомітно відтіснили від нього македонських ветеранів. Перська і місцева знать стали також займати важливі пости в армії. Також для зміцнення своєї влади Александр почав широко займатись містобудівною діяльністю. Останім із заходів Александра було укладення шлюбних союзів з представниками східних народів. Таким

шляхом змішування крові Александр планував з'єднати переможців та переможених. Саме східна політика була засобом для досягнення основної мети світового панування. Всіма своїми заходами та завоюваннями Александр домагався своєї цілі.

Насправді, не свободу і братство Александр хотів дати завойованим європейським, азіатським і африканським народам, а підпорядкувавши їх, мріяв створити світову державу і стати її володарем.

Ідея світового панування могла зародитися, дозріти і сформуватися тільки в ході східних походів, в ході завоювань. Проте, далеко не всі поділяли погляди Александра. Навіть близькі до нього люди відвернулись від його грандіозних завойовницьких планів.

На цьому ґрунті виросла опозиція проти його політики та прагнень до світового панування. Соціальна і етнічна неоднорідність македонської армії була тим ґрунтом, яка живила опозиційні настрої різних соціальних груп. Під час швидкого економічного росту Македонії поряд зі старою знаттю виникала нова. Якщо перша обмежувала свою програму планами царя Філіппа II, де передбачалось завоювання Малої Азії та перетворення Македонії в найсильнішу державу Егейського басейну, то нова знать, яка була пов'язана з торгівлею, була зацікавлена в створенні більш обширної держави на просторах Близького Сходу.

Програма супротивників політики Александра будувалася на критиці ряду його заходів щодо створення світової держави, на ворожнечі до іноземної знаті і до запозиченої царем східної ідеології. Вони не були згодні з курсом, який перетворював Македонію лише в околицю величезної держави, а македонців практично зводив до рівня всіх інших підданих.

Що стосується країн Азії та Африки, то македонські завоювання відкрили до них шлях грекам, де останні осідали в містах, засновували нові, захоплювали величезну кількість родючих земель і змушували працювати на себе місцеве трудове населення.

Александр приділяв велику увагу будівництву нових кораблів, каналів та портів, що стимулювало розвитку торгівлі з Грецією, Єгиптом, Малою Азією. Почався процес утворення світової торгівлі, яка охопила всю Ойкумену і поширилася від Іспанії до Індії і через центральну Азію до Китаю. Розвиток торгівлі викликав необхідність введення в обіг нових засобів – золота ахеменідських царів, яке протягом тривалого часу лежало без руху.

До його заслуг можна віднести початок епохи елінізму на Сході і формування класичної грецької мови в рядах його армії. І, незважаючи на те, що його неосяжна імперія припинила своє існування відразу після смерті Александра, приклад Великого македонця вже більше двох тисяч років надихає всіх амбітних людей і дає надію на те, що будь – які честолюбні плани можуть збутися.

Ні до, ні після цього юного царя – людство не знало порівнянних прикладів такого військового успіху. Можна впевнено сказати, що Александр Македонський домігся небачених результатів – створив гігантську Імперію, якою вмів так вдало керувати.

Таким чином, політика Александра безумовно зіграла велику роль для подальшого розвитку тих країн, які входили в його могутню імперію. Проте, я вважаю, що ця політика не була міцною через різний соціально – економічний рівень розвитку країн. Для продовження цієї політики була відсутня єдина економічна база, і в подальшому це зіграє велику вирішальну роль.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА

Опубліковані джерела

Наративні джерела

1. Арриан. Поход Александра / Арриан; пер. М. Е. Сергеенко, под ред. А. А. Вигасина. – СПб. : Алетейя, 1993. – 394 с. – (Антическая библиотека, I, III, IV)
2. Арриан. Индика // Флавий Арриан. Индия и античный мир / Пер. Г. М. Бонгард-Левин, М. Д. Бухарин, А. А. Вигасин. – М. : Восточная литература, 2002. – С. 261 – 292.
3. Диодор Сицилийский. Историческая библиотека // Диодор. Историческая библиотека / Пер. М. Е. Сергеенко, под ред. А. А. Вигасина – СПб. : Алетейя, 1993. – С. 276 – 347. – (Античная библиотека, XVII).
4. Квинт Курций Руф. История Александра Македонского // Квинт Курций Руф История Александра Македонского. С приложением сочинений Диодора, Юстина, Плутарха об Александре Македонском / Под ред. А. А. Вигасина. – М. : МГУ, 1993. – 464 с. – (Античная библиотека, III, VIII)
5. Плутарх. Александр // Плутарх. Сравнительные жизнеописания / Пер. М. Н. Ботвинник, И. А. Перельмутер; под. ред. С. С. Аверенцева – СПб. : Алетейя, 1993. – 521 с. – (Античная библиотека)
6. Марк Юниан Юстин. История Филлипа // Марк Юниан Юстин. Эпитома Сочинения Помпея Трога «История Филлипа»/ Пер. А. А. Деконский, М. И. Рижский. – СПб. : Изд-во СПбГУ, 2005. – 493 с. – (Античная библиотека, XI)

ЛІТЕРАТУРА

7. Бертельс Е. Э. Роман об Александре / Е. Э. Бертельс. – М.-Л., 1948. – 188 с.
8. Бонгард-Левин Г. М. Древние цивилизации / Г. М. Бонгард-Левина. – М. : Мысль, 1989. – 480 с.

9. Ботвинник М. Н. Жизнеописания знаменитых греков и римлян / М. Н. Ботвинник, М. Б. Рабинович, Г. А. Стратановский. – М. : Просвещение, 1988. – 205 с.
10. Бриан П. Александр Македонский / Пьер Бриан; пер. с фр. И. Нагле. – М. : Астрель, 2007. – 157 с.
11. Гафуров Б. Г. Таджики. Древнейшая, древняя и средневековая история / Б. Г. Гафуров. – Душанбе : Ирфон, 1989. – Кн. I. – 378 с.
12. Гафуров Б. Г., Цибукидис Д. И. Александр Македонский и Восток / Б. Г. Гафуров, Д. И. Цибукидис. – М. : Наука, 1980. – 456 с., ил.
13. Грин П. Александр Македонский. Царь четырех сторон света / П. Грин; пер. с англ. Л.А. Игоревского. – М. : ЗАО Центрполиграф, 2003. – 208 с.
14. Дройзен И. Г. История эллинизма. История Александра Великого / Иоганн Густав Дройзен; пер. с нем. – М. : Академический Проект; Киров : Константа, 2011. – 623 с.
15. Елисеев М. Б. Великий Александр Македонский. Бремя власти / М. Б. Елисеев. – М. : Яуза, Эксмо, 2012. – 480 с.
16. Жебелев С. А. Александр Великий / С. А. Жебелев. – СПб.-М. : Изд-во З. И. Гржебина, 1922. – 194 с.
17. Ковалев С. И. Александр Македонский / С. И. Ковалев – Л. : Огиз, 1937. – 138 с., ил.
18. Ковалев С. И. Александр и Клит / С. И. Ковалев // ВДИ. – 1949. – №3. – С. 69 – 73.
19. Ковалев С. И. Заговор «пажей» / С. И. Ковалев // ВДИ. – 1948. – №1. – С. 34 – 42.
20. Ковалев С.И. Монархия Александра Македонского / С. И. Ковалев // ВДИ. – 1949. – № 4. – С. 29 – 40.
21. Ковалев С. И. Переговоры Дария с Александром и македонская оппозиция / С. И. Ковалев // ВДИ. – 1946. - №3. – С. 46 – 56.
22. Королев К. Войны античного мира: Македонский гамбит / К. Королев. – М. : АСТ; СПб. : Terra Fantastica, 2003. – 502 с.

23. Крип'якевич І. Всесвітня історія / Іван Крип'якевич. – К. : Либідь, 1995. – 461 с.
24. История древней Греции / Гл. ред. В.И. Кузищин. – М. : Высшая школа, 1980. – 408 с.
25. Ранович А. Б. Эллинизм и его историческая роль / А. Б. Ранович. – М.-Л. : АН СССР, 1950. – 381 с.
26. Ртвеладзе Э. Александр Македонский в Бактрии и Согдиане / Эдвард Ртвеладзе. – Ташкент, 2002. – 181 с.
27. Руденко М. Н. Македонская армия и массовая оппозиция Александру Великому в 334 – 323 гг. до н.э. : автореф. дис. д-ра ист. наук : 07.00.06 / Максим Николаевич Руденко; Саратов. нац. ун-т им. Н. Чернишевского. – Саратов, 2008. – 25 с.
28. Тарн В. Эллинистическая цивилизация / В. Тарн; пер. с англ. С. А. Лясковского. – М. : Издательство иностранной литературы, 1949. – 371 с.
29. Филлипс Г. Александр Македонский. Убивство в Вавилоне / Грэхем Филлипс; пер. с англ. – Смоленск : Русич, 2010. – 484 с., іл.
30. Фор П. Александр Македонский / Поль Фор; пер. с фр. И. И. Маханькова. – М. : Молодая гвардия, 2011. – 408 с.
31. Фуллер Дж. Военное искусство Александра Великого / Джон Фуллер; пер. с англ. – М. : Центрполиграф, 2003. – 350 с.
32. Шахермайр Ф. Александр Македонский / Ф. Шахермайр. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1997. – 576 с.
33. Шифман И. Ш. Александр Македонский / И. Ш. Шифман. – Л. : Наука, 1988. – 206 с.
34. Шофман А. С. Восточная политика Александра Македонского / А. С. Шофман. – К. : Изд-во Казанск. ун-та, 1976. – 518 с.
35. Шофман А.С. История античной Македонии / А. С. Шофман. – К. : Изд-во Казанск. ун-та, 1960-1963. – 434 с.

36. Шофман А. С. Александр македонский как дипломат / А.С. Шофман // Античный мир и археология. – 1990. – №8. – С. 21 – 43.

